

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ»

(для студентів 5 курсу заочної форми навчання напрямку підготовки 6.140103
(6.020107) – «Туризм»)

Програма та робоча програма навчальної дисципліни «Організація екскурсійних послуг» (для студентів 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.140103 (6.020107) – «Туризм») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: М. М. Покогодна, А. А. Рябєв. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 32 с.

Укладач: М. М. Покогодна, А. А. Рябєв

Рецензент: доцент каф. Туризму і готельного господарства ХНАМГ, к.е.н.
І. Б. Андренко

Рекомендовано кафедрою Туризму і готельного господарства
(протокол № 1 від 31.08.2011)

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Програма навчальної дисципліни	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література	8
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Кваліфікаційні вимоги до студентів в галузі організації екскурсійних послуг	9
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни	10
2.3. Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями й темами	11
2.4. План лекцій	14
2.5. План практичних (семінарських) занять	15
2.6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	18
2.7. Самостійна робота студентів	20
2.8. Контрольні запитання для самостійної діагностики.	23
2.9. Індивідуально-консультативна робота	25
2.10. Методики активізації процесу навчання	25
2.11. Система поточного і підсумкового контролю знань студентів	26
2.12. Список літератури	29

ВСТУП

Екскурсознавство – комплексна наукова дисципліна, що розкриває сутність трьох основних взаємопов'язаних частин: теорію екскурсійної справи, методику екскурсійної діяльності та узагальнюючу практику туристсько-екскурсійних підприємств, а також вивчає історію екскурсійної справи. Ознайомлення з основами екскурсійної справи є важливою складовою підготовки фахівців, відповідає сучасним запитам і тенденціям розвитку галузі.

Об'єктом вивчення дисципліни є екскурсія як одна з форм туристських послуг.

Предмет – особливості технології і організації надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.

Мета вивчення дисципліни полягає у засвоєнні теоретичних й придбанні практичних навичок з основ організації екскурсійних послуг.

Завдання дисципліни:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння основними прийомами екскурсійної методики і техніки;
- придбання практичних навичок в організації екскурсійних послуг.

Структура робочої програми навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ ХНАМГ ПНД

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ

Видання офіційне

Освітньо-кваліфікаційний рівень(ні) підготовки спеціаліст

Напрямок(и) «ТУРИЗМ»

Спеціальність(ості) 6.140103 (6.020107) «Туризм»

Статус дисципліни нормативна

Загальна кількість кредитів/годин 3/108

Форма підсумкового контролю: екзамен

Стандарт чинний з дати затвердження.

Цей стандарт не може бути повністю чи частково відтворено, тиражовано та розповсюджено без дозволу Харківської національної академії міського господарства

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Розподіл обсягу навчальної роботи студента
за спеціальностями та видами навчальної роботи
(за робочими навчальними планами заочної форми навчання)**

Спеціальність, спеціалізація, (шифр, аббревіатура)	Всього кредит /годин	Семестр(и)	Години								Екзамен (семестр)	Залік (семестр)
			Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні		Контр. роб	КП/КР	РГР		
6.140103 (6.020107) «Туризм» кваліфікація «Бакалавр з туризму»	3/108	7	8	2	6	-	100	+	-	-		5

Програма розроблена на основі:

ОКХ ГСВО МОНУ напряму підготовки бакалавра «Туризм»

ОПП ГСВО МОНУ напряму підготовки бакалавра «Туризм»

СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра «Туризм»

Розробники програми, лектори:

к.геогр. н., доц. Покоłodна М.М.
ст. викл. Рябєв А.А.

Програма ухвалена: кафедрою туризму і готельного господарства (протокол від № 1 від 31.08.2012)

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у засвоєнні теоретичних та надбанні практичних навичок з основ екскурсійного обслуговування.

Завдання дисципліни:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння основними прийомами екскурсійної методики і техніки;
- надбання практичних навичок в організації екскурсійних послуг (згідно ОПП СВО ХНАМГ).

**. Об'єктом вивчення дисципліни є екскурсія як одна
з форм туристських послуг.**

Предмет вивчення дисципліни – особливості технології і організації надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах. (згідно ОПП СВО ХНАМГ).

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Психологія	
Історія України	
Культурологія	
Туристичні ресурси України	
Туристське країнознавство	
Правове регулювання туристичної діяльності	
Технологія туристської діяльності	
Організація рекреаційних послуг	
Менеджмент туризму	

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Організація екскурсійних послуг (3/108)

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах.

1. Поняття екскурсійної справи як трьох взаємопов'язаних елементів: теорія, методика, практика.
2. Види туристсько-екскурсійних організацій.
3. Організація екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах. Історія екскурсійної справи
4. Визначення екскурсії.
5. Функції і ознаки екскурсії:
6. Класифікація екскурсій та особливості проведення різних видів екскурсій.

ЗМ 1.2. Екскурсійна методика.

1. Підготовчий етап створення нової екскурсії. Етапи:
2. Етап безпосередньої розробки екскурсії.
3. Заклучний етап розробки екскурсії.
4. Класифікація методичних прийомів.
5. Методичний прийом показу.
6. Методичний прийом розповіді.
7. Особливі методичні прийоми на екскурсії.
8. Складові елементи техніки ведення екскурсій.

ЗМ 1.3. Практика організації екскурсійних послуг

1. Складові професійної майстерності екскурсовода.
2. Вимоги до екскурсовода.
3. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу.
4. Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії.
5. Основні поняття музеєзнавства.
6. Класифікація музеїв.
7. Експозиційно-виставкова робота музею.
8. Особливості проведення екскурсій в музеях.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
1	2	3
З урахуванням особливостей використання натуральних та фінансових показників у різних підприємствах готельного, курортного і туристського сервісу на підставі маркетингового підходу формувати програми (обслуговування, реалізації тощо), обґрунтовувати вибір найбільш економічних форм організації надання послуг	виробнича	планувальна
Планувати систему заходів по забезпеченню необхідної якості надання готельних, курортних і туристських послуг	виробнича	планувальна
Розробляти інновації (нові технології, нова послуга, організаційні зміни) на основі аналізу ринкових тенденцій і змін макросередовища	виробнича	планувальна
Використовуючи методи прогнозування, розробляти ідеї нових послуг відповідно до попиту споживачів	виробнича	планувальна

1	2	3
Виходячи з групових норм та статусу членів групи, організовувати виконання функціонально пов'язаних дій та поєднання зусиль членів групи	соціально-виробнича	організаційна
Згідно з чинним законодавством та на основі стандартів підтримувати на належному рівні якість послуг, захищати споживача від неякісних послуг, проводити сертифікацію готельних і туристських послуг	соціально-виробнича	організаційна

1.4. Рекомендована основна навчальна література (див. п. 12 робоча програма навчальної дисципліни)

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни **Організація екскурсійних послуг**

Мета вивчення дисципліни полягає у засвоєнні теоретичних та надбанні практичних навичок з екскурсійного обслуговування. Предметом вивчення є екскурсія як одна з видів туристських послуг. Назви змістових модулів: екскурсійна теорія, екскурсійна методика, практика екскурсійної справи.

Организация экскурсионных услуг

Цель изучения дисциплины - усвоение теоретических и приобретение практических навыков экскурсионного обслуживания. Предметом изучения выступает экскурсия как одна из видов туристских услуг. Названия содержательных модулей: экскурсионная теория, экскурсионная методика, практика экскурсионной деятельности.

The organization of excursion services

The purpose of study of the discipline is- getting the theoretical and practical skills on excursional service. An excursion comes like the subject of study as one of the types of tourist services. The discipline consists of one module and seven rich in content modules which in a logical sequence expose all the structural branches of excursology: an excursion theory, methodic and practice of excursion service.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни (денне відділення)

Характеристика дисципліни: підготовка бакалаврів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних за ECTS – 3: у тому числі: змістовних модулів – 3; Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) – Розробка підтеми екскурсії	Шифр та назва напрямку: 6.140103 (6.020107) „Туризм”	Дисципліна циклу професійної підготовки. Рік підготовки: 4. Семестр: 7.
Кількість годин: Усього – 108 годин; за змістовими модулями: ЗМ 1 – 18 годин; ЗМ 2 – 54 годин; ЗМ 3 – 36 годин.	Назва спеціальності: 6.140103 (6.020107) „Бакалавр з туризму”	Лекцій: кількість годин – 2. Практичні (семінарські): кількість годин – 6. Самостійна робота: кількість годин – 100, у тому числі індивідуальна робота: кількість годин – 14.
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: іспит

У процесі навчання студенти отримають необхідні знання під час аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Велике значення у процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Всі види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

2.1. Кваліфікаційні вимоги до студентів в галузі організації екскурсійних послуг

„Організація екскурсійних послуг” є нормативною дисципліною циклу професійної підготовки.

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни:

дисципліна безпосередньо спирається на знання й навички, які студенти отримують під час вивчення згідно з ОПП дисциплін циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки: «Психологія» (ГСЕП.01); «Історія України» (ГСЕП.10), «Культурологія» (ГСЕП.15); циклом дисциплін природничо - наукової та загальноекономічної підготовки: «Туристичні ресурси України» (ПНЗЕП.6), «Туристське країнознавство» (ПНЗЕП.7); циклом дисциплін професійної підготовки: «Правове регулювання туристичної діяльності» (ПП.5), «Технологія туристської діяльності» (ПП.7), Організація туризму»

(ПП.10), «Організація рекреаційних послуг» (ПП.11), «Менеджмент туризму» (ПП.22).

У ході вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- Історію екскурсійної справи;
- Основні поняття та терміни екскурсійної теорії;
- Методику підготовки екскурсій та її методичне забезпечення;
- Техніку проведення екскурсій;
- Особливості проведення різних видів екскурсій та проведення екскурсій в музеях.
- Організацію екскурсійної роботи в туристсько-екскурсійних організаціях;
- Професійну майстерність екскурсовода.

Вміти:

- проектувати процес обслуговування туристів за окремими етапами надання послуги, використовуючи існуючі технології;
- працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії;
- розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб індивіда на підставі знань екскурсійних ресурсів рекреаційного комплексу, культури, релігії рекреанта, існуючих технологій розробки екскурсійної програми, методик проведення екскурсій;
- контролювати дотримання програм перебування, протокольних заходів, правильність оформлення турдокументації, правильність бронювання й оформлення послуг.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної підготовки бакалавра.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни „Організація екскурсійних послуг” студент має ознайомитись з програмою дисципліни, з її структурою, змістом та обсягом кожного змістового модуля, формами та методами навчання, з усіма видами й методами контролю знань та методикою оцінювання знань.

Тематичний план навчальної дисципліни „Організація екскурсійних послуг” складається з одного модуля, який об’єднує три змістових модуля.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, практичні (семінарські) заняття, індивідуальна науково-дослідна робота (розробка підтеми екскурсії), самостійна робота студента, контрольні заходи. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена у табл. 2.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Лекції	ПЗ (семінарські)	Індивідуаль на робота	Самостійна робота
Модуль 1 Організація екскурсійних послуг				
Змістовий модуль 1.1 Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах				
Тема 1. Основи екскурсознавства та організація екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах.	1	1	6	10
Тема 2. Екскурсійна теорія: сутність і класифікація екскурсій.	1	1	6	10
Разом годин за ЗМ 1.1	2	2	12	20
Змістовий модуль 1.2 Екскурсійна методика				
Тема 3. Технологія підготовки нової екскурсії		2	6	7
Тема 4. Методичні прийоми ведення екскурсії. Класифікація методичних прийомів.			6	7
Тема 5. Техніка ведення екскурсії.			6	6
Разом годин за ЗМ 1.2		2	18	20
Змістовий модуль 1.3 Практика організації екскурсійних послуг				
Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода.		1	1	10
Тема 7. Основи музеєзнавства.		1	1	10
Разом годин за ЗМ 1.3		2	2	20
Всього годин	2	6	32	60

2.3. Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями й темами**Модуль 1 Організація екскурсійних послуг****Змістовий модуль 1.1 Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах****Тема 1. Основи екскурсознавства та організація екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах.**

1.1. Поняття екскурсійної справи як трьох взаємозв'язаних елементів: теорія, методика, практика.

Сутність і завдання екскурсійної теорії. Поняття екскурсійної теорії як комплекс поглядів, ідей, положень, які лежать в основі екскурсійної роботи всіх туристсько-екскурсійних установ.

Значення і сутність екскурсійної методики. Екскурсійна методика являє собою сукупність чітких правил і вимог, які ставляться до екскурсії.

Практика ведення екскурсій. Безпосереднє проведення екскурсій та складові професійної майстерності екскурсовода.

1.2. Види туристсько-екскурсійних організацій.

Види туристсько-екскурсійних організацій в залежності від їх спеціалізації, відношення до споживачів і виконавців екскурсійних послуг, від обсягу і структури видів комерційної діяльності.

1.3. Організація екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах.

Схема організації надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах налічує сім основних функціональних напрямів роботи: дослідження ринку екскурсійних послуг (екскурсійний маркетинг), створення екскурсій, підготовка екскурсовода, реклама, комунікаційна діяльність, екскурсійне обслуговування, менеджмент екскурсійної діяльності

Тема 2. Екскурсійна теорія: Сутність екскурсії. Класифікація екскурсій.

2.1. Визначення екскурсії.

Поняття екскурсії як виду діяльності, я форми пізнання, форми спілкування, як однієї з форм туристських послуг. Основні аспекти екскурсії в практичній діяльності. Особливості екскурсійного процесу.

2.2. Функції і ознаки екскурсії.

Функції екскурсії: наукової пропаганди, інформаційна, організації дозвілля, формування інтересів, розширення кругозору. Ознаки екскурсії: загальні і специфічні.

2.3. Класифікація екскурсій.

Класифікація екскурсій за змістом (тематичні і оглядові), складом і кількістю учасників, за місцем проведення, за способом переміщення, за тривалістю, за формою проведення. Особливості проведення різних видів екскурсій.

Змістовий модуль 1.2 Екскурсійна методика

Тема 3. Технологія підготовки нової екскурсії. Етапи підготовки нової екскурсії.

3.1. Підготовчий етап створення нової екскурсії.

Підготовчий етап відповідає першим чотирьом етапам технології підготовки нової екскурсії: 1. Визначення мети і завдань екскурсії. 2. Вибір теми. Поняття теми і назви екскурсії, різниця між ними. 3. Відбір літератури і складання бібліографії. 4. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу.

3.2. Етап безпосередньої розробки екскурсії.

Етап безпосередньої розробки екскурсії включає етапи з 5 по 13. Сутність значення і методика роботи по етапам: 5. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Види екскурсійних об'єктів, методика відбору екскурсійних об'єктів. Поняття про картку об'єкта, методика та порядок створення карток об'єктів; 6. Упорядкування маршруту екскурсії. Види маршрутів. Вимоги до екскурсійного маршруту; 7. Об'їзд або обхід маршруту; 8. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Сутність і вимоги до контрольного тексту,

його основні відмінні риси; 9. Комплектування «Портфеля екскурсовода». Поняття і значення «портфеля екскурсовода». Методика створення і вимоги до експонатів; 10. Визначення методичних прийомів проведення екскурсії; 11. Визначення техніки ведення екскурсії; 12. Складання методичної розробки екскурсії. Структура методичної розробки. Характеристика окремих частин. Поняття про технологічну карт екскурсії, методика її створення; 13. Складання індивідуального тексту. Сутність і вимоги до індивідуального тексту, його основні відмінні риси.

3.3. Заключний етап розробки екскурсії.

Заклучний етап розробки екскурсії складається з двох останніх етапів: захист екскурсії. Можливі види захисту. Прийом (здача) екскурсії та затвердження екскурсії. Пакет документів по кожній темі екскурсії.

Тема 4. Методичні прийоми ведення екскурсії.

4.1. Класифікація методичних прийомів.

4.2. Методичний прийом показу.

Показ його сутність, завдання, умови. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. Показ як реалізація принципу наочності. Методичні прийоми показу: попереднього огляду, панорамного показу, відтворення, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, зорової аналогії, інтеграції, переключення уваги, руху, прийом показу меморіальної дошки.

4.3. Методичний прийом розповіді.

Основні вимоги до розповіді на екскурсії. Особливості розповіді на екскурсії. Методичні прийоми розповіді: посилання на очевидців, завдання, новизни матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зіткнення протилежних версій, персоніфікацій, коментування, репортажу, цитування, відповідей - питань, екскурсійної довідки, опису, характеристики подій, пояснення, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції. Сполучення розповіді і показу на екскурсії.

4.4. Особливі методичні прийоми на екскурсії.

Прийом зустріч з учасникам подій, прийом дослідження, прийом демонстрації наочних посібників, методика їх використання.

Тема 5. Техніка ведення екскурсії.

1. Складові елементи техніки ведення екскурсій

Перевірка екскурсоводом необхідної документації. Знайомство з групою. Розміщення групи біля об'єктів. Вихід і повернення екскурсантів в автобус. Пересування екскурсантів. Місце екскурсовода. Дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому й розкриття окремих підтем. Техніка проведення розповіді при русі автобуса. Відповіді на питання екскурсантів. Паузи в екскурсії. Техніка використання «Портфеля екскурсовода». Дотримання елементів ритуалу.

Змістовий модуль 1.3 Практика організації екскурсійних послуг

Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода.

1. Складові професійної майстерності екскурсовода.

Професія екскурсовод. Особистість екскурсовода. Складові професійної майстерності екскурсовода.

2. Вимоги до екскурсовода.

Знання, вміння екскурсовода. Обов'язки екскурсовода. Майстерність екскурсовода. Мова та жести екскурсовода.

3. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супровод. Основні питання які регулюються положенням. Вимоги Положення, до підготовки і професійних здатностей особи, що претендує на посаду екскурсовода. Порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу.

4. Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії.

Етапи підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.

Тема 7. Основи музеєзнавства. Особливості проведення екскурсій в музеях.

7.1. Основні поняття музеєзнавства.

Поняття музеєзнавства як навчальної дисципліни. Поняття «музей». Функції музеїв.

7.2. Класифікація музеїв.

Класифікаційні ознаки та відповідні їм види музейних установ.

7.3. Експозиційно-виставкова робота музею.

Експозиційно-виставкова робота музею основний видимий компонент роботи музею і відповідно музейних екскурсій. Види експозицій, особливості і мистецтво створення музейних експозицій.

7.4. Особливості проведення екскурсій в музеях.

Визначення особливостей проведення музейних екскурсій в порівнянні з простими екскурсіями, особливості методики і техніки проведення музейних екскурсій.

2.4. План лекцій

Лекція, тема	Література	
	Основна	Додаткова
1	2	3
Змістовий модуль 1.1 Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах		
Лекція 1. Тема 1. Основи екскурсознавства та організація екскурсійної роботи на туристсько-екскурсійних підприємствах 1.1. Поняття екскурсійної справи як трьох взаємопов'язаних елементів: теорія, методика, практика. 1.2. Організація екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах. 1.3. Види туристсько-екскурсійних організацій.	1, 5,6, 7,8, 10, 12, 13,14,16.	: 3, 12, 13, 14, 15, 16, 19.

Продовження табл.

1	2	3
Лекція 2. Тема 2. Екскурсійна теорія: Сутність екскурсії. Класифікація екскурсій. 2.1. Визначення та аспекти екскурсії. 2.2. Функції і ознаки екскурсії. 2.3. Класифікація екскурсій та особливості проведення різних видів екскурсій.	2, 5, 7,8, 13, 14, 16.	3, 12, 16.

2.5. План практичних (семінарських) занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентами теоретичних знань, отриманих на лекціях, та під час самостійного вивчення матеріалу дисципліни.

Практичне заняття - форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи, а саме опанування методикою і технікою екскурсійної справи..

За кожною темою викладач проводить семінарське або практичне заняття (табл.3), на якому організує обговорення із студентами питань з тем, визначених робочою навчальною програмою, формує у студентів вміння та навички застосування окремих положень навчальної дисципліни шляхом індивідуального та групового виконання відповідно сформованих завдань.

Проведення практичних і семінарських занять базується на попередньо підготовленому матеріалі – самостійна робота студента (див. п. 7) тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними

Оцінки, отримані студентом під час практичних і семінарських занять, враховуються при виставленні поточної оцінки за змістовними модулями з навчальної дисципліни „Організація екскурсійних послуг”.

Таблиця 3

План проведення практичних (семінарських) занять

Зміст	Кількість годин	Література
1	2	3
Змістовий модуль 1.1 Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах		
Практичне заняття № 1 темою 1: Основи екскурсоведства та організація екскурсійної роботи. 1. Історія екскурсійної справи в Україні. 2. Види туристсько-екскурсійних організацій. 3. Діяльність Асоціації екскурсоводів України. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності.	1	Основна: 2, 5, 7,8, 13, 14, 16. Додаткова: 3, 12, 16.
Практичне заняття № 1 темою 2: Екскурсійна теорія: Сутність екскурсії. Класифікація екскурсій. 1. Екскурсія як педагогічний процес. 2. Елементи психології на екскурсії.	1	Основна: 2, 5, 7,8, 13, 14, 16. Додаткова: 3, 12, 16.

1	2	3
3. Індуктивний та дедуктивний методи пізнання на екскурсіях. 4. Уява на екскурсіях. 5. Емоції на екскурсіях. 6. Складові логіки в екскурсіях.		
Змістовний модуль 1.2 Екскурсійна методика		
Практичне заняття № 2 за темою 3 Технологія підготовки нової екскурсії: технологія виконання 1 і 2 етапів підготовки екскурсії. Етап 1. Вибір теми. Після оприлюднення доповідей студентів по огляду існуючої екскурсійної тематики на місцевих туристичних підприємствах та екскурсійних ресурсах регіону студенти повинні обрати загальну для всієї групи тему майбутньої екскурсії та сформулювати її назву. Етап 2. Визначення мети і завдань екскурсії. Студенти повинні сформулювати мету майбутньої екскурсії.	2	<i>Основна:</i> 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13. <i>Додаткова:</i> 15, 19.
Практичне заняття № 2 за темою 3: Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 3 і 4 етапів екскурсії. Етап 3. Відбір літератури і складання бібліографії. На практичному занятті кожний студент аналізує зміст одного з літературних джерел за темою екскурсії. Етап 4. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу. В якості додаткових джерел екскурсійної інформації студенти готують аналітичні доповіді про: інтерактивний або електронний ресурс, картографічні джерела, можливих очевидців подій, архівні матеріали та ін. по темі екскурсії.		<i>Основна:</i> 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13. <i>Додаткова:</i> 15, 19.
Практичне заняття № 2 за темою 3 Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 5 і 6 етапів екскурсії. Етап 5. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів Використовуючи методику відбору екскурсійних об'єктів, розглянуту на лекціях,		<i>Основна:</i> 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13. <i>Додаткова:</i> 15, 19.

1	2	3
студенти відбирають екскурсійні об'єкти, характеризують їх за змістом, функціональним призначенням, ступенем збереженості і проводять багатовимірну оцінку екскурсійних об'єктів. Наприкінці залежно від результатів оцінки студенти повинні відібрати 15-20 екскурсійних об'єктів на яких будуть ґрунтуватися підтеми екскурсії і викладатися додатковий матеріал, окреслюється основний зміст розповіді та назви підтем. Відбір об'єктів закінчується складанням картки об'єкта. Етап 6. Складання маршруту екскурсії. Студенти на основі лекційного матеріалу спочатку обирають один з варіантів складання маршруту – хронологічний, тематичний, тематико-хронологічний. Після, використовуючи картографічний матеріал та методичні вимоги до екскурсійних маршрутів розробляють 2 варіанти маршруту (основний і додатковий) екскурсії і складають їх схеми.		
Практичне заняття № 2 за темою 3. Технологія підготовки нової екскурсії: Оформлення методичної розробки екскурсії Студенти опановують правила і порядок оформлення методичної розробки		<i>Основна:</i> 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13. <i>Додаткова:</i> 15, 19.
Практичне заняття № 2 за темою 4. Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів показу. Завдання 1. З наданого комплексу фотокарток об'єктів підібрати для кожного з них 2-3 прийоми показу. Обґрунтувати свій вибір і продемонструвати один з обраних прийомів. Завдання 2. Підібрати прийоми показу для об'єктів, що відносяться до кожної з підтем екскурсії.		<i>Основна:</i> 5, 7, 8, 13, 14, 16. <i>Додаткова:</i> 1, 7, 8, 18, 21.
Практичне заняття № 2 за темою 4. Методичні прийоми ведення екскурсії. Опанування методичних прийомів розповіді. Завдання 1. Для кожного з об'єктів підібрати 2-3 прийоми розповіді і, використовуючи наявний фактичний матеріал, написати індивідуальний текст та продемонструвати його. Завдання 2. Підібрати прийоми розповіді для		<i>Основна:</i> 5, 7, 8, 13, 14, 16. <i>Додаткова:</i> 1, 7, 8, 18, 21.

1	2	3
об'єктів, що відносяться до кожної з підтем екскурсії.		
Практичне заняття № 2 за темою 5. Техніка ведення екскурсії. Завдання: на основі лекційного матеріалу сформулювати пропозиції з техніки ведення екскурсії (по кожній з підтем)		<i>Література:</i> <i>Основна:</i> 5, 7, 8, 13, 14, 16. <i>Додаткова:</i> 2, 8, 9, 19.
Змістовий модуль 1.3 Практика організації екскурсійних послуг		
Практичне заняття № 3 за темою 6. Професійна майстерність екскурсовода. Завдання 1. Написати есе на тему «Професія екскурсовод, як я її себе уявляю», де розкрити положення щодо: основних вимог до екскурсовода як до особистості; основних професійних якостей, знань та вмінь екскурсовода; труднощів, пов'язаних з професією екскурсовод; себе на посаді екскурсовода. Завдання 2. У ході колективного обговорення результатів роботи, зачитування уривків есе скласти «профіль екскурсовода».	2	<i>Основна:</i> 5, 7, 8, 12, 13, 16. <i>Додаткова:</i> 1, 12, 14, 18
Практичне заняття № 3 за темою 7. Основи музеєзнавства. Особливості проведення екскурсій в музеях. Порівняльна характеристика музейної і звичайної екскурсії. Завдання 1. Скласти порівняльну характеристику музейної та звичайної екскурсії. Завдання 2. Зробити загальний висновок.		<i>Основна:</i> 8, 11, 15 <i>Додаткова:</i> 2, 14, 21

2.6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Під час вивчення дисципліни «Організація екскурсійних послуг» студенти виконують індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі ІНДЗ) у вигляді розробки однієї з підтем навчальної екскурсії.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання необхідне для систематизації, закріплення теоретичних знань і набуття практичних навичок з дисципліни «Організація екскурсійних послуг». Так само ІНДЗ дозволяє опанувати студентам необхідними навичками при вирішенні конкретних практичних завдань по створенню нової екскурсії, розвитку навичок самостійної роботи й оволодінням методикою підготовки і ведення екскурсії.

Цілями виконання ІНДЗ є: закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих студентами на теоретичних і практичних заняттях, а також придбання навичок при проектуванні й здійсненні екскурсійного

обслуговування за окремими етапами надання послуги, використовуючи існуючі технології.

При виконанні ІНДЗ студент повинен продемонструвати вміння у сфері науково-дослідної діяльності, уміння аналізу і синтезу інформаційних матеріалів за темою екскурсії, творчий підхід у представленні підтеми екскурсії.

ІНДЗ виконується студентами самостійно (або в творчих групах) протягом вивчення дисципліни з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу та оприлюдненні результатів під час проведення підсумкового практичного заняття з дисципліни.

В результаті виконання індивідуального завдання студент повинен:

1. Підготувати і належними чином оформити повний пакет необхідних документів і матеріалів по одній з підтем екскурсії:
2. Захисти одну з підтем екскурсії на підсумковому практичному занятті – проведення пробної екскурсії.

Обсяг у годинах – 14 годин (включених до самостійної роботи)

Перелік підтем екскурсії на тему
“Харків - сторінки історії та сучасність”

1. Університетська гірка – Історичний центр міста.
2. Харків православний.
3. Харків торговий.
4. Архітектурні пам'ятники центру міста.
5. Харків – визначний культурний центр.
6. Пам'ятник Великому Кобзарю.
7. Сад Шевченка - улюблене місце відпочинку харків'ян.
8. Харків дітям.
9. Харків в роки війни (Меморіальний комплекс Слави).
10. Харків науковий.
11. Харків студентський.
12. Майдан Свободи – головний форум міста.

ІНДЗ оформлюється в такому порядку:

1. Титульний аркуш.
2. ЗМІСТ
3. Методична розробка екскурсії (таблиця).
4. Індивідуальний текст екскурсій на тему: “Харків сторінки історії та сучасність”. Підтема: “_____”.
(Текст містить такі структурні частини: Вступ, Основна частина, Висновки по підтемі.)
5. Картки об'єктів.
№ 1._____.

№ 2._____.

№п._____.

6. Матеріали “Портфеля екскурсовода”.

№ 1._____.

7. Список використаних літературних та додаткових джерел інформації.

Обов’язкові:

- нумерація сторінок (верхній правий кут, враховуючи титульний аркуш;
- зміст з вказівкою сторінок;
- назви підрозділів виділяти жирним шрифтом, усі великі літери;

Мова написання – російська, українська.

Комп’ютерний набір: шрифт 14, інтервал 1,5

Роботу необхідно зброшурувати (папка-швидкозшивач).

Загальний обсяг роботи становить – 15 - 20 сторінок, з них: текст вступу - 1 стор., текст основної частини – 5-7 стор., висновків – 1 стор., технологічна карта (таблиця) – 2- 4 стор., матеріали портфеля екскурсовода (достатньо однієї одиниці), картки об’єктів складають на кожний основний об’єкт підтеми, кількість інформаційних джерел не лімітується.

2.7. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є важливим елементом успішного засвоєння матеріалу дисципліни. Самостійна робота є інструментом опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Самостійна робота з дисципліни включає такі форми:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних та семінарських занять;
- підготовка до поточного контролю;
- підготовка до проведення учбової екскурсії

Перелік питань та завдань для самостійної роботи наведений в табл. 4.

Таблиця 4

Перелік питань і завдань для самостійної роботи студентів

Зміст	Кількість годин	Література
1	2	3
Змістовий модуль 1.1 Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах		
Підготовка до практичного заняття № 1 за темою 1: Основи екскурснознавства та організація екскурсійної роботи.	10	Основна: 2, 5, 7, 8, 13, 14, 16. Додаткова: 3, 12, 16.

1	2	3
1. Історія екскурсійної справи в Україні. 2. Види туристсько-екскурсійних організацій. 3. Діяльність Асоціації екскурсоводів України. 4. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності.		
Підготовка до практичного заняття № 1 за темою 2: Екскурсійна теорія: Сутність екскурсії. Класифікація екскурсій. 1. Екскурсія як педагогічний процес. 2. Елементи психології на екскурсії. 3. Індуктивний та дедуктивний методи пізнання на екскурсіях. 4. Уява на екскурсіях. 5. Емоції на екскурсіях. 6. Складові логіки в екскурсіях.	10	<i>Основна:</i> 2, 5, 7, 8, 13, 14, 16. <i>Додаткова:</i> 3, 12, 16.
Змістовий модуль 1.2 Екскурсійна методика		
Підготовка до практичного заняття № 2 за темою 3: Підготовка огляду існуючої екскурсійної тематики на туристичних підприємствах міста та екскурсійних ресурсах регіону. Підготовка огляду наявної краєзнавчої літератури відповідної тематики та джерел додаткової інформації. Питання до самостійного опрацювання за темою 3: 1. Методика відбору і вивчення екскурсійних об'єктів. 2. Вимоги до маршруту екскурсії. 3. Значення етапу «об'їзд або обхід маршруту». 4. Підготовка контрольного тексту екскурсії. 5. Комплектування «Портфелю екскурсовода». 6. Складання індивідуального тексту.	7	Збір інформації з рекламних видань, мережі Інтернет, безпосередньо на туристсько-екскурсійних підприємствах. <i>Основна:</i> 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13. <i>Додаткова:</i> 1, 15, 17, 19.
Самостійна робота з підготовки до практичних та підсумкового заняття за темою 4: 1. Самостійна робота студентів: на основі лекційного матеріалу щодо структури і вигляду картки об'єкта кожний студент складає картки для всіх об'єктів по підтемі. 2. Самостійна робота студентів по 7-му етапу підготовки екскурсії - «Об'їзд або обхід маршруту» полягає у натурному вивченні об'єктів, що увійшли до розробленої підтеми і має на меті уточнити необхідні дані для складання методичної розробки. Так, необхідно визначити місце і розстановку	7	<i>Основна:</i> 2, 3, 4, 6, 7, 8, 13. <i>Додаткова:</i> 15, 19.

1	2	3
групи біля об'єкта, методичні прийоми показу і розповіді, необхідний час для розкриття підтеми, додаткові методичні рекомендації (наприклад щодо безпечних місць переходу вулиці, правил поведінки на об'єкті, можливих обмежень щодо показу і розповіді і ін.) 3. Самостійна робота студентів по 8-му етапу «Підготовка контрольного тексту екскурсії» припускає заміну написання контрольного тексту, текстом індивідуальним (Етап 13), і передбачає написання студентом вступної частини, основного тексту та заключної частини своєї підтеми з пропонованим текстом логічного переходу до наступної підтеми. 4. Самостійна робота студентів по 9-му етапу «Комплектування «Портфелю екскурсовода» передбачає підготовку і оформлення належним чином одного експонату по підтемі екскурсії.		
Питання до самостійного опрацювання за темою 5: 1. Показ його сутність, завдання, умови. 2. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. 3. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. 4. Показ як реалізація принципу наочності. 5. Основні вимоги до розповіді на екскурсії. 6. Особливості розповіді на екскурсії. 7. Рух як методичний прийом. 8. Підготовка матеріалів по найвідоміших екскурсійних об'єктах міста.	6	<i>Основна:</i> 5, 7, 8, 13, 14, 16. <i>Додаткова:</i> 1 - 18, 21.
Змістовний модуль 1.3 Практика організації екскурсійних послуг		
Питання до самостійного опрацювання за темою 6: 1. Особистість екскурсовода. 2. Майстерність екскурсовода. 3. Мова та жести екскурсовода. 4. Професія екскурсовод. 5. Диференційований підхід до обслуговування різних груп екскурсантів.	10	<i>Основна:</i> 5, 7, 8, 12, 13, 16. <i>Додаткова:</i> 1, 12, 14, 18

1	2	3
Самостійна робота за темою 7: Виявлення потенційних можливостей музейних установ регіону щодо створення комплексних екскурсійних програм. Завдання: 1. Скласти перелік музеїв та тематики їх екскурсійних програм, які діють на території регіону; Завдання 2. Виявити, в які екскурсійні теми можливо залучати відвідування діючих музейних експозицій; Завдання 3. Відвідання музейної екскурсії та знаходження її основних відмінностей від звичайної екскурсії.	10	Додаткова: 1-17

2.8. Контрольні запитання для самостійної діагностики.

Змістовий модуль 1.1 Екскурсійна теорія та організація надання екскурсійних послуг на туристсько – екскурсійних підприємствах

1. Екскурсознавство як наука.
2. Екскурсійна методика.
3. Екскурсійна теорія.
4. Роль екскурсійної практики в розвитку екскурсознавства.
5. Екскурсія і її сутність.
6. Ознаки екскурсії.
7. Функції екскурсії.
8. Схема екскурсійного процесу.
9. Екскурсійний метод пізнання.
10. Вісім особливостей екскурсійного методу в порівнянні з іншими методами пізнання.
11. Екскурсія як вид діяльності.
12. Екскурсія як педагогічний процес.
13. Компоненти педагогічної діяльності екскурсовода: конструктивний, організаційний, комунікативний, пізнавальний
14. Елементи психології на екскурсії. Три види психологічних процесів на екскурсії: пізнавальні (відчуття, уява, мислення), емоціональні (уболівання) вольові (посилення роботи пам'яті, збереження уваги).
15. Увага на екскурсіях. Види уваги. Засоби збереження та активізації уваги.
16. Логіка і її вимоги.
17. Варіанти логічних переходів на екскурсіях.
18. Класифікація екскурсій. По яким основним признакам класифікуються екскурсії?
19. Як класифікуються екскурсії за змістом.
20. Що таке оглядова екскурсія, в чому її особливості?

21. Що таке тематична екскурсія, в чому її особливості, на які групи ці екскурсії поділяються?
22. Як екскурсії класифікуються за складом учасників?
23. Як екскурсії підрозділяються за місцем проведення?
24. Історія екскурсійної справи.
25. Туристсько-екскурсійні організації.
26. Організація екскурсійної роботи на туристичних підприємствах.

Змістовий модуль 1.2 Екскурсійна методика

1. Сутність екскурсійної методики її вимоги.
2. Технологія підготовки нової екскурсії.
3. Етапи підготовки екскурсії.
4. Що таке тема екскурсії та підтема екскурсії. Їх різниця та співвідношення.
5. Визначення мети та задач екскурсії.
6. Види екскурсійних об'єктів.
7. Принципи відбору екскурсійних об'єктів для показу в даній екскурсії.
8. Картка об'єкта.
9. Упорядкування маршруту екскурсії. Вимоги до маршруту.
10. Значення етапу об'їзду та обходу маршруту.
11. Індивідуальний і контрольний тексти.
12. «Портфель екскурсовода».
13. Методична розробка екскурсії.
14. Перелік основних документів необхідних для проведення екскурсії
15. Показ, його сутність, завдання та вимоги для показу.
16. Сходінки показу.
17. Види показу.
18. Особливості показу.
19. Методичні прийоми показу.
20. Розповідь на екскурсіях, її вимоги, форми та завдання.
21. Особливості розповіді на екскурсіях.
22. Методичні прийоми розповіді.
23. Сполучення розповіді і показу в екскурсіях.
24. Особливі методичні прийоми проведення екскурсії
25. Техніка проведення екскурсії.

Змістовий модуль 1.3 Практика організації екскурсійних послуг

1. Професія екскурсовода.
2. Особистість екскурсовода.
3. Майстерність екскурсовода.
4. Мова екскурсовода.
5. Вміння і навички екскурсовода.
6. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування.
7. Основні поняття музеєзнавства.
8. Типи і профілі музеїв.

9. Експозиційно-виставкова робота музею.
10. Особливості проведення музейних екскурсій.

2.9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи викладача.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

1. За засвоєнням теоретичного матеріалу:
 - консультації індивідуальні (запитання-відповідь);
 - консультації групові (розгляд типових прикладів - ситуацій).
2. За засвоєнням практичного матеріалу:
 - консультації індивідуальні та групові.
3. Для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
 - захист виконаних робіт;
 - підготовка відповідей на семінарі;
 - підготовка реферату по одній з проблемних тем дисципліни.

2.10. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни „Організація екскурсійних послуг” з метою активізації навчально – пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання та міні-лекцій, кейс-методів, робота в малих групах (табл. 5).

Таблиця 5

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методики активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Проблемні лекції (ПЛ) спрямованні на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розміркування, яке відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.	Лекція 8. Тема 6. Професійна майстерність екскурсовода.
Міні-лекції (МЛ) характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень.	Лекція 2. Тема 2. Екскурсійна теорія: Класифікація екскурсій.
Кейс-метод (КМ) (метод аналізу конкретних ситуацій) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій.	1. Практичне заняття № 1 за темою 6. Професійна майстерність екскурсовода. 2. Практичне заняття № 3 за темою 3 Технологія підготовки нової екскурсії: Технологія виконання 5 і 6 етапів екскурсії.

1	2
Робота в малих групах	Проходить протягом всього опанування дисципліни і полягає у підготовці необхідного пакету матеріалів по одній з підтем екскурсії.
Презентація	Презентація результатів роботи малої групи за результатами підготовки однієї з підтем екскурсії проходить на підсумковому практичному занятті при проведенні навчальної екскурсії. Робота студентів фіксується на плівку, після закінчення екскурсії – перегляд та аналіз виступів.

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється в:

- високій мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення;
- виробленні здібності до колективних рішень;
- виробленні здатності до соціальної інтеграції;
- придбанні навичок вирішення конфліктів;
- розвитку здібностей до компромісів.

2.11. Система поточного і підсумкового контролю знань студентів

Оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує всі види занять, що передбачені програмою навчальної дисципліни „Організація екскурсійних послуг”.

Перевірка і оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи студента на практичних (семінарських) заняттях;
- оцінювання виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
- проведення проміжного контролю (опитування або письмові завдання);
- проведення модульного контролю (тестування та виконання завдань самостійної роботи);
- проведення підсумкового контролю: проведення навчальної екскурсії по одній з підтем та письмового іспиту.

Засоби контролю й структура залікового кредиту по дисципліні представлена у табл.6.

Таблиця 6.

Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю	Розподіл балів, %
ЗМ 1.1. Тестування Оцінка роботи на семінарських та практичних заняттях	20
ЗМ 1.2. Тестування Оцінка роботи на семінарських та практичних заняттях	20
ЗМ 1.3. Написання есе. Складання порівняльної характеристики музейної та звичайної екскурсії	10 10
Підсумковий контроль	
Виконання і оформлення індивідуального завдання по підтемі та проведення пробної екскурсії	25
Проведення підсумкового письмового іспиту	15
Всього за модулем 1	100

Загальна оцінка за змістові модулі (ЗМ 1.1, 1.2, 1.3) складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних (семінарських) занять, виконання завдань для самостійної роботи та тестування.

Загальна (модульна) оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок за змістові модулі, виконання індивідуального завдання за підтемою та проведення пробної екскурсії й оцінки за результатами підсумкового іспиту.

Порядок поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента по вивченню програмного матеріалу дисципліни;
- підготовка до практичних занять;
- виконання самостійної роботи.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях

Оцінювання знань студента на практичних (семінарських) заняттях проводиться за 5 бальною шкалою за такими критеріями:

1. Розуміння, ступень засвоєння теорії та методології проблеми, що розглядається;
2. Ступень засвоєння матеріалу навчальної дисципліни;
3. Ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
4. Уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, що винесені на розгляд в аудиторії;
5. Логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, вміння

обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та роботи висновки.

При оцінюванні практичних завдань та завдань до самостійної роботи увага приділяється не тільки якості їх виконання але й своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу).

Оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ)

ІНДЗ оцінюється за такими параметрами:

- оформлення методичної розробки підтеми екскурсії, в тому числі карток об'єктів, технологічної карти, матеріалів «портфеля екскурсовода» (1-5 балів);
- індивідуальний текст (при оцінюванні враховуються такі вимоги до індивідуального тексту як: стислість, чіткість формулювань, необхідна кількість фактичного матеріалу, наявність інформації з теми, повне розкриття теми, літературна мова, доступність, емоційність – 1- 5 балів);
- технологічна карта (заповнення всіх колонок, виділення питань в підтемі, грамотно прописані і підібрані методичні прийоми, наявність логічного переходу 1-5 балів);
- поведіння студента під час проведення пробної екскурсії (оцінка дотримання вимог екскурсійної техніки, користування методичними прийомами, мова екскурсовода, контакт з групою 1-10 балів)

Проведення контролю за змістовими модулями

Контроль ЗМ здійснюється та оцінюється за такими складовими: лекційна частина, практичні заняття, самостійна робота студента. Контроль за ЗМ проводиться після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал та виконано практичні (семінарські) завдання в межах кожного з трьох ЗМ. Для проведення контролю за ЗМ 1 і ЗМ 2 використовується тестування, для ЗМ 3 – письмове виконання практичних завдань: написання есе на тему «Професія екскурсовод, як я її себе уявляю» та складання порівняльної характеристики музейної та звичайної екскурсії.

Тестові завдання містять запитання одиничного, множинного вибору, завдання на знаходження відповідності, завдання по визначенню послідовності, відкриті питання різного рівня складності.

Проведення підсумкового іспиту

Умовою допуску до іспиту є позитивні оцінки з контролю знань за змістовими модулями, виконане індивідуальне навчально-дослідне завдання та проведення навчальної екскурсії. Іспит здійснюється у письмовій тестовій формі або за екзаменаційними білетами.

Екзаменаційне завдання оцінюється за 4 бальною системою за такими критеріями:

- оцінка 5 балів ставиться за глибоке і повне засвоєння програмного матеріалу, рекомендованої літератури, чітке володіння понятійним апаратом,

повну відповідь на кожне запитання. Оформлення відповіді повинне бути акуратним, логічним і послідовним;

- оцінка 4 бали ставиться за вимогами до відмінної оцінки: повне засвоєння програмного матеріалу та вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань. Але при цьому припускаються незначні погрішності, або не зовсім вдало розкрито суть питань, порушена послідовність та логіка відповідей, недостатньо добре обґрунтовані зроблені висновки, які суттєво не впливають на повноту та змістовність відповіді;

- оцінка 3 бали ставиться студенту за не опанування значної частини програмного матеріалу, при умовах, що суть питання розкрита дуже поверхово, без належних висновків, або ці висновки носять загальний характер;

- оцінка 2 бали ставиться студенту, який не опанував програмний матеріал, надав неправильні відповіді на запитання, за не розкриття суті питання, а також за невірні висновки або за їх відсутність.

У зв'язку з тим, що ХНАМГ переходить на нову систему оцінювання знань по системі ECTS надається шкала перерахунку результатів перевірки знань, вмінь та навичок студентів у табл. 7.

Таблиця 7.

Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	більше 90 – 100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 80 – 90 включно
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 70 – 80 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 60 – 70 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 50 – 60 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно* – з правом повторної прездачі	FX	більше 25 – 50 включно
	Незадовільно – необхідне повторне вивчення дисципліни	F	від 0 – 25 включно

2.12. Список літератури

2.12.1. Основна:

1. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.
2. ГОСТ 28681.1-95 Туристско-экскурсионное обслуживание. Проектирование туристских услуг.

3. ГОСТ 28681.2-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Туристические услуги. Общие требования».
4. ГОСТ 28681.3-95 «Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов».
5. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу, від 20 жовтня 2004 р., N 1344/9943.
6. Гуляев В.Г. Организация туристской деятельности. Учебное пособие. – М.: Нолидж – 1996. – 312 с.
7. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник. - 3-е изд., перер. и дополн. / Б. В. Емельянов. - М.: Советский спорт, 2000. – 224 с.
8. Емельянов Б.В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. – М.: Советский спорт, 2004. – 216 с.
9. Илюхин М. М. Музейные экскурсии. Методические рекомендации / М.М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1991 – 80 с.
10. Культурология и экскурсоведение: Конспекты лекций / Сост. К. В. Кулаев. - М.: Российская международная академия туризма, 1998. – 112 с.
11. Мезенцева Г.Г. Музеязнство / Г.Г. Мезенцева. – К., 1980. – 134 с.
12. Менеджмент туризма: Туризм как объект управления: Учебник. Под. ред. Квартальнова В.А. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 302с.:
13. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Укладач О.О. Каролоп.- К.: Видавничий центр КНТЕУ. - 2002. – 45 с.
14. Савина Н. В. , Горбылева З .М. Экскурсоведение; Учеб. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. – Мн.: БГЭУ, 2004. – 335 с.
15. Тельчаров А.Д, основы музейного дела. Введение в специальность: курс лекций. – М.: Омега-Л, 20005. – 184 с.
16. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. – К.: “Кондор”, 2004. – 204 с.

2.12.2. Додаткова:

1. Абрамов В.В., Поколотна М.М. Проблеми удосконалення системи підготовки і менеджменту персоналу екскурсійної сфери туристської галузі України. Коммунальное хозяйство городов. Научно-технический сборник. Выпуск 75. Серия: Экономические науки. – К.: «Техніка», 2007. – С. 203-211.
2. Бабанина О. В. Наглядность в экскурсии. Методические рекомендации/ О. В. Бабанина.- М.: ЦРИБ "Турист", 1976. - 24с.
3. Дьякова Р. А., Емельянов Б. В., Пасечный П.А. Основы экскурсоведения: Учебное пособие для слушателей фак.общ. профессий пед. ин-ов. / Р. А. Дьякова, Б. В. Емельянов, П. А. Пасечный. - М.: Просвещение, 1985. – 256 с.
4. Дьякова Р. А. История экскурсионного дела в СССР. Учебное пособие / Дьякова Р. А. - М.: ЦРИБ "Турист", 1981. – 72 с.
5. Жарков А. Д. Экскурсия как педагогический процесс. Методические рекомендации / А. Д. Жарков - М.: ЦРИБ "Турист", 1983.- 40 с.

6. Заломихин В. И. Экскурсионное обслуживание на транспортных маршрутах. Методические рекомендации / В. И. Заломихин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1982. – 46 с.
7. Иванов А. Е., Хозиев Б. И., Малышев А. А. Элементы педагогики в экскурсионной работе. Методические рекомендации А. Е. Иванов, Б. И. Хозиев, А. А. Малышев. - М.: ЦРИБ "Турист", 1976. – 62 с.
8. Илюхин М. М. Особенности и средства показа в экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1980. – 80 с.
9. Илюхин М. М. Рассказ на экскурсии. Методические рекомендации / М. М. Илюхин. - М.: ЦРИБ «Турист», 1981. – 48 с.
10. Лобовская Р. А. Использование краеведческих материалов в экскурсиях. Методические рекомендации / Р. А. Лобовская. - М.: ЦРИБ "Турист", 1985. – 32 с.
11. Малышев А. А. Элементы логики в экскурсиях. Методические рекомендации / А. А. Малышев - М.: ЦРИБ "Турист", 1982.- 31с.
12. Національна програма туристсько-екскурсійних маршрутів «Намисто Славутича». – К., 1997. – 242 с.
13. Новиков А. М. Повышение квалификации экскурсоводов. Методические рекомендации / А.М. Новиков - М.: ЦРИБ "Турист", 1980. – 48 с.
14. Омельченко Б.Ф. Экскурсионное общение: Познание, воспитание, отдых / Б.Ф. Омельченко - М.: Наука, 1991.-120с.
15. Организация и методика экскурсионной работы: Учебное пособие / [А. В. Даринский, Л. Н. Кривоносова, В. А. Круглова и др.; Отв.ред. А. В. Даринский]. -Л.: ВПШ культуры, 1983. – 124 с.
16. Пасечный П. С. Туризм и экскурсии / П.С. Пасечный. – М.: Наука, 1983. – 230 с.
17. Седова Н. А. Культурно-просветительный туризм: Учебное пособие. – М.: Советский спорт, 2003. – 96 с.
18. Сичинава В.А. Использование литературных источников в экскурсионной работе. Методические рекомендации/ В. А. Сичинава. - М.: ЦРИБ "Турист", 1976. – 54 с.
19. Сичинава В. А. Экскурсионная работа: (Из опыта). Пособие для учителей. - М: Просвещение, 1981.- 96 с.
20. Федорченко В. К., Костюкова О. М., Дьорови Т. А., Олексійко М. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч. посібник.- К.: “Кондор”. – 2004. – 166 с.
21. Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. практика экскурсионной деятельности. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2006. – 208 с.

2.12.3. Ресурси мережі Інтернет

1. <http://www.mincult.gov.ua>
2. <http://www.tourism.gov.ua>
3. <http://www.all-kharkov.com.ua>
4. <http://www.gisnet.kharkov.ua>
5. <http://www.intourist-kharkov.com.ua>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма та робоча програма навчальної дисципліни

«Організація екскурсійних послуг»

(для студентів 5 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.140103

(6.020107) – «Туризм»)

Укладачі: ПОКОЛОДНА Марія Миколаївна

РЯБСВ Антон Анатолійович

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка: *І. О. Храпко*

План 2012, поз. 379 Р

Підп. до друку 21.06.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60х84/16

Ум. друк. арк. 1,8

Зам. № 8708

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.